

ZAŠTO JOŠ JEDAN STALNI POSTAV?

Dunja Šarić
Muzeji Hrvatskog zagorja
Muzej Staro selo
Kumrovec

Priprema stalnih muzejskih postava zahtijeva bezuvjetno konstruktivno razmišljanje, studioznu razradu i nepogrešiv profesionalni pristup. Radeći muzejsku ekspoziciju stalnog karaktera neophodno valja razlučiti faktor trajanja, a s time u vezi i kompleksnost grade i neminovnu odgovornost. Važan čimbenik kod postavljanja novog stalnog postava je i kategorizacija muzeja, kod koje se muzej na otvorenome, *in situ*, znatno razlikuje od drugih muzeja.

Ovdje je riječ o muzeju *Staro selo* u Kumrovcu koji sa sedamnaest stalnih muzejskih postava smještenih u isto toliko restauriranih i rekonstruiranih stambenih i gospodarskih objekata s prijelaza 19. u 20. stoljeće čini kulturološki presedan u našoj domovini.

Prikazivanjem materijalne i običajne tradicijske kulture Hrvatskog zagorja u stalnim postavima Muzeja, nastojalo se

tematski obuhvatiti što više izvornih sadržaja vezanih uz ruralno stanovništvo. Uza zemljoradnju, kao osnovnu djelatnost zagorskog kmeta, brojne rukotvorne vještine učile su se s koljena na koljeno dok je rijetko tko mogao izdvojiti teško zaradeni forint za odlazak u obrt. Jedna od takvih vještina je i pletarstvo, odnosno košaraštvo i danas takozvano u lokalnom izražavanju, s obzirom na nepresušnu inventivnost seljaka u izradi koševa i košara kao višenamjenskog i neizostavnoga kućnog inventara. Upravo ta važnost i velika uporabna značajka tih predmeta u svakom zagorskom domaćinstvu s prošlog prijelaza stoljeća nameće već postojeću zamisao o postavljanju osamnaestoga stalnog postava u muzeju *Staro selo*, s naslovom *Košaraštvo*. Izložba će biti smještena u obnovljenoj *komorici*, manjoj katnici, sagrađenoj još u prvoj polovici prošlog stoljeća, koja je nekada, u zadržanim obiteljima, bila namijenjena mladim bračnim parovima. Prizemni dio građen je od kamena lomljenca s jednom prostorijom, *zidanicom* u kojoj je ostavljen pod od utabane zemlje. Gornji dio građen je tesanim daskama i brunama vezanima pučkom graditeljskom tehnikom *na hrvatski vugel*. Vidljiva je konstrukcija tramova koji nose ganjak *ganjčec* na glavnoj fronti, sa sjeverne strane. U kamenom prizemlju bit će postavljena manja radionica s prikazom alatki potrebitih za rezanje i obradu šiblja i drva. Bit će tu ureden manji radni

Objekat u koji je smješten stalni postav *Košaraštvo*

Pleteni koš

prostor kakav i danas možemo vidjeti u kućama u kojima je pletenje košara sastavni dio kućnih poslova, a ponegdje prodaja na sajmovima i proštenjima donosi malu, ali uvijek dobrodošlu dodatnu zaradu.

U dvije vrlo male prostorije na katu, u lokalnom izričaju također zvane *komorice*, u koje se ulazi iz ganjka bit će postavljen stalni postav, s prikazom pletenih uporabnih predmeta primjenjivanih u seoskim domaćinstvima od kraja 19. stoljeća do danas. Dio izloženih eksponata bit će odabran u depou Muzeja, a neke valja prikupiti na terenu. Drvene zidne stijene obogatit će nekoliko u sepiji izradenih, uvećanih fotografija atraktivnih ili raritetnih predmeta. Smještaj ovoga postava u tu manju katnicu može se opravdati s nekoliko iskaza koji se tematski gotovo nenametljivo uklapaju u taj skroman, u ruralnom graditeljstvu i tradiciji Hrvatskog zagorja, prema potrebi, višenamjenski prostor. Jer, takve zgradice *komorice* gradile su veće zadružne obitelji kao zaseban, privremeni prostor za mlade bračne parove. Ali kada u obiteljskoj zadrugi nije bilo parova koji su tu samo noćili, u *komoricama* su boravile djevojke kako bi noću bile odvojene od starijih članova obitelji. U tom slučaju za toplih ljetnih noći ili

nakon jesenjih vinogradarskih napornih radova, svoj su mir na ganjku našle žene s predom ili pletivom u ruci, a muškarci su nerijetko sjedeći na trošnom tronošću prstima gulili koru ljeskovog pruća, šiblja akacije ili vrbe za pletenje korbica, košara ili koševa.

Slijedeći već ustaljenu, od posjetitelja izvrsno prihvaćenu demonstraciju starih, s vremenom zaboravljenih rukotvornih i obrtničkih vještina, dogovoreni su dolasci košaraša u Muzej, koji će *in situ*, ispred same izložbe prezentirati način rada, pletući svoje proizvode na način kako su to radili njihovi preci. Etnologinje muzeja odlučile su, netom nakon završetka obnove muzeja *Staro selo*, da je uz stalne postave neophodno okupiti domaće ljude vješte i voljne javno demonstrirati takvo umijeće. Stoga za toplih ljetnih dana *Staro selo* ne čini samo sedamnaest statičkih stalnih postava i tridesetak objekata koji su na izvjestan način eksponati bez inventarnog broja, nego su tu i obrtnici i laici koji svojim radom ispred objekata čine Muzej sadržajnijim i životnijim.

Radeći na stalnom muzejskom postavu *Košaraštvo*, nakon svih muzeoloških priprema koje prethode takvom radu, muzej *Staro selo* ponovno potvrđuje svoju opstojnost, svoje programe i planove. Uz misao etnologinja da nikada ne treba stati, otvaraju se mogućnosti za novim, uvijek izazovnim mogućnostima i realizacijama. Naročito u muzeju na otvorenom, gdje se muzejski postulati stručno i rutinski slijede i poštuju.

I napokon, odgovor na naslovljeno pitanje potkrepljuje činjenica da ovo možda neće biti posljednji stalni postav uređen u muzeju *Staro selo*, jer njegujući i dalje istražujući običajnu, duhovnu i materijalnu kulturu otvaraju se nove mogućnosti, nove ideje, ali i obveze za očuvanjem narodne tradicijske baštine Hrvatskog zagorja.

Košara od vrbova pruća